

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
INTERNETINIŲ TARPININKAVIMO PASLAUGŲ IR INTERNETO PAIEŠKOS SISTEMŲ
PASLAUGŲ PRIEŽIŪROS ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos internetinių tarpininkavimo paslaugų ir interneto paieškos sistemų paslaugų priežiūros įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas įgyvendinant 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2019/1150 dėl verslo klientams teikiamų internetinių tarpininkavimo paslaugų sąžiningumo ir skaidrumo didinimo (toliau – Reglamentas (ES) 2019/1150).

Įstatymo projekto tikslas – užtikrinti, kad internetinių tarpininkavimo paslaugų verslo klientams ir bendrovių interneto svetainių naudotojams būtų užtikrinamos veiksmingos teisių gynimo priemonės, t. y. būtų paskirta Reglamento (ES) 2019/1150 vykdymo priežiūros institucija.

Įstatymo projekto uždaviniai – siekiant užtikrinti tinkamą Reglamento (ES) 2019/1150 tikslų įgyvendinimą, apibrėžti Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybai (toliau – Konkurencijos taryba) skiriamas priežiūros institucijos funkcijas, nustatant skundų nagrinėjimo ir baudų skyrimo mechanizmus.

Lietuva, atsižvelgdama į tai, kad reglamentas yra tiesioginio taikymo teisės aktas, taip pat į tai, kad Reglamente (ES) 2019/1150 nėra nustatytos tiesioginės pareigos valstybėms narėms paskirti priežiūros instituciją bei į Reglamento (ES) 2019/1150 15 straipsnį, kuris reglamentuoja vykdymo užtikrinimą ir numato, kad kiekviena valstybė narė užtikrina tinkamą ir veiksmingą šio reglamento vykdymą, bei kad Reglamento (ES) 2019/1150 vykdymą užtikrinančios priemonės turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios, pasirinko Reglamento (ES) 2019/1150 įgyvendinimą vykdyti per nacionalinę teismų sistemą. Nepaisant to, kad Reglamente (ES) 2019/1150 nėra nustatytos tiesioginės pareigos valstybėms narėms paskirti priežiūros instituciją ir nustatyti sankcijas už Reglamento (ES) 2019/1150 pažeidimus, Europos Komisija inicijavo Lietuvai pažeidimo procedūrą dėl netinkamo Reglamento (ES) 2019/1150 įgyvendinimo, motyvuodama tuo, kad Lietuva nenustatė veiksmingų, proporcingų ir atgrasančių priemonių, kadangi nepaskyrė Reglamento (ES) 2019/1150 vykdymo priežiūros institucijos ir nenustatė baudų už Reglamento (ES) 2019/1150 pažeidimus.

Pažymėtina, kad prieš pradedant rengti Įstatymo projektą, buvo vertinama galimybė vietoj naujo Įstatymo projekto rengimo papildyti kitus šiuo metu galiojančius įstatymus, t. y. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymą arba Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymą, bet buvo prieita prie išvados, kad Reglamentas (ES) 2019/1150 neatitinka nei Konkurencijos įstatymo, nei Informacinės visuomenės paslaugų įstatymo reguliavimo dalyko, kadangi Konkurencijos įstatymo paskirtis – reglamentuoti konkurenciją ribojančią ar galinčią riboti viešojo administravimo subjektų bei ūkio subjektų veiklą ir nesąžiningos konkurencijos veiksmus, o Įstatymo projektas, taikomas kartu su Reglamentu (ES) 2019/1150, nėra skirtas reglamentuoti nesąžiningus konkurencinius veiksmus ar susitarimus. Taip pat pažymėtina, kad šiame Įstatymo projekte siūlomos nustatyti nuostatos neatkartoja Konkurencijos įstatyme nustatytų nuostatų, nes tiek pati tyrimo procedūra, jos terminai, tiek Konkurencijos tarybos tyrimo metu turimos teisės, tiek bylos nagrinėjimo procesas iš esmės skiriasi. Reglamento (ES) 2019/1150 įgyvendinimo nuostatų

perkėlimas į Konkurencijos įstatymą reikštų, kad Reglamento (ES) 2019/1150 pažeidimas yra prilyginamas Konkurencijos įstatymo pažeidimui arba Konkurencijos įstatyme turėtų būti įtvirtinamos dvi skirtingos tyrimų atlikimo procedūros, priklausomai nuo įtariamo pažeidimo turinio. Šiuo atveju Reglamento (ES) 2019/1150 pažeidimo prilyginimas Konkurencijos įstatymo pažeidimui būtų neteisingas, todėl Įstatymo projektu numatoma paprastesnė ir trumpesnė Reglamento (ES) 2019/1150 pažeidimų tyrimo procedūra, kuri turėtų leisti Konkurencijos tarybai efektyviau vykdyti Reglamento (ES) 2019/1150 priežiūrą. Taip pat buvo įvertinta galimybė pildyti Informacinės visuomenės paslaugų įstatymą, tačiau jo paskirtis aprėpia visų informacinės visuomenės paslaugų ir jų teikėjų bendrąjį reguliavimą ir tokių paslaugų teikėjų bendrąsias pareigas, o tuo tarpu Įstatymo projektas, taikomas kartu su Reglamentu (ES) 2019/1150, yra skirtas labai nedidelei informacinės visuomenės paslaugų teikėjų daliai, nustatant jiems labai specializuotus įpareigojimus verslo klientų ir bendrovių interneto svetainių naudotojų (labai siauros informacinės visuomenės paslaugų gavėjų grupės) atžvilgiu, kai šie verslo subjektai naudojami internetinių tarpininkavimo paslaugų teikėjų ar paieškos sistemų teikiamomis tarpininkavimo paslaugomis. Papildžius bendro pobūdžio Informacinės visuomenės paslaugų įstatymą labai specializuotu reguliavimu, šio įstatymo taikymas taptų itin painus ir sudėtingas. Taip pat pastebėtina, kad Informacinės visuomenės paslaugų įstatymas įgyvendina atitinkamus Europos sąjungos teisės aktus, todėl tuo atveju, jeigu Reglamento (ES) 2019/1150 iniciatoriai būtų matę sąsajas su atitinkamais informacinės visuomenės paslaugų teikimą reguliuojančiais Europos Sąjungos teisės aktais būtų atitinkamai papildę šiuos galiojančius teisės aktus, o ne inicijavę naują atskirą teisės aktą, t. y. Reglamentą (ES) 2019/1150.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorė – Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija (toliau – Ekonomikos ir inovacijų ministerija). Projektą parengė Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Verslumo skatinimo politikos skyriaus (vedėja Ieva Žaunierienė, el. p: ieva.zaunieriene@eimin.lt, tel.: 8 653 00733) patarėjas Pijus Tarutis, el. p. pijus.tarutis@eimin.lt, tel.: 8 634 72550.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Reglamento priežiūros institucija nėra paskirta ir Reglamento (ES) 2019/1150 įgyvendinimas vyksta per nacionalinius teismus. Atsižvelgiant į tai, kad reglamentas yra tiesioginio taikymo teisės aktas, iki Įstatymo projekto priėmimo subjektai, kurie mano, kad jiems Reglamentu (ES) 2019/1150 suteiktos teisės yra pažeistos arba internetinių tarpininkavimo paslaugų teikėjai ir (ar) interneto paieškos sistemų teikėjai pažeidžia jiems Reglamentu (ES) 2019/1150 nustatytas pareigas, gali gindami savo teises ir teisėtus interesus kreiptis į nacionalinius teismus. Pažymėtina, kad opcija ginti savo teises ir teisėtus interesus kreipiantis į nacionalinius teismus išliks ir po Įstatymo projekto įsigaliojimo. Įstatymo projekte nurodoma, kad verslo klientai ir bendrovių interneto svetainių naudotojai, kurių teisės arba teisėti interesai yra pažeisti internetinių tarpininkavimo paslaugų teikėjų arba interneto paieškos sistemų paslaugų teikėjų, nesilaikančių Reglamente (ES) 2019/1150 jiems nustatytų reikalavimų, taip pat organizacijos, asociacijos ir viešosios įstaigos, kurios suprantamos taip, kaip nustatyta Reglamento (ES) 2019/1150 14 straipsnio 3 ir 4 dalyse turinčios teisėtą interesą atstovauti verslo klientams ir (ar) bendrovių interneto svetainių naudotojams (toliau – organizacijos, asociacijos ir viešosios įstaigos), turi teisę kreiptis į nacionalinį teismą su ieškiniu dėl:

- 1) neteisėtų veiksmų nutraukimo;

- 2) įpareigojimo įvykdyti teisės aktuose nustatytą pareigą;
- 3) padarytos žalos atlyginimo.

Atkreiptinas dėmesys, kad verslo klientai ir bendrovių interneto svetainių naudotojai, taip pat jiems atstovaujančios organizacijos, asociacijos ir viešosios įstaigos, savo pasirinkimu galės kreiptis arba į Konkurencijos tarybą, kuri atliks Įstatymo projekto 3 straipsnio 2 dalyje nurodytų Reglamento (ES) 2019/1150 nuostatų pažeidimo tyrimus, arba į nacionalinius teismus. Taigi, Įstatymo projektu numatomi du verslo klientų ir bendrovių interneto svetainių naudotojų teisių gynimo būdai, kurie užtikrins efektyvų Reglamento (ES) 2019/1150 reikalavimų įgyvendinimą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma paskirti Konkurencijos tarybą atsakingą už Reglamento (ES) 2019/1150 priežiūros vykdymą Lietuvoje. Pažymėtina, kad rezultatai, kurių tikimasi užtikrinus Reglamento (ES) 2019/1150 įgyvendinimą paskiriant priežiūros instituciją būtų didesnio skaidrumo ir apibrėžtumo užtikrinimas internetinių tarpininkavimo platformų rinkoje, bei lygių galimybių užtikrinimas visiems internetinėse tarpininkavimo platformose veikiantiems ir savo prekes bei paslaugas siūlantiems verslams, ypač smulkiems ir vidutiniams verslams, kurių prieiga prie rinkos vystantis internetinių tarpininkavimo paslaugų teikėjų veiklai tampa vis labiau ribota.

Renkantis, kuri institucija galėtų būti paskirta atsakinga už Reglamento (ES) 2019/1150 įgyvendinimą, buvo svarstoma šias funkcijas numatyti Informacinės visuomenės plėtros komitetui, Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybai, Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai ir Konkurencijos tarybai. Konkurencijos taryba kaip tinkamiausia institucija Reglamento (ES) 2019/1150 įgyvendinimui buvo pasirinkta todėl, kad naujos, Reglamente (ES) 2019/1150 numatytos funkcijos būtų itin nebūdingos kitoms svarstytoms institucijoms. Dėl šios priežasties, įvertinus šiuo metu Konkurencijos tarybos reguliuojamas sritis, buvo prieita išvados, kad Konkurencijos taryba būtų tinkamiausia institucija įgyvendinti Reglamentu (ES) 2019/1150 apibrėžiamų verslas verslui (angl. business to business) tipo santykių reguliavimą Lietuvoje.

Naujos funkcijos, kurios būtų pavedamos Konkurencijos tarybai ją paskyrus atsakinga už Reglamento (ES) 2019/1150 laikymosi priežiūrą Lietuvoje:

1. prižiūrėti kaip internetinių tarpininkavimo paslaugų teikėjai ir interneto paieškos sistemų teikėjai laikosi Reglamento (ES) 2019/1150 reikalavimų;
2. nagrinėti pareiškimus dėl Reglamento (ES) 2019/1150 pažeidimo, atlikti tokio pažeidimo tyrimą savo iniciatyva ir taikyti nustatytas baudas ar kitas poveikio priemones;
3. bendradarbiauti su kitų Europos Sąjungos valstybių narių priežiūros institucijomis, teikti joms pagalbą atliekant tarpvalstybinio pobūdžio tyrimus ir keistis informacija, teikti informaciją Europos Komisijai apie atliktus ir (ar) atliekamus tyrimus dėl Reglamento (ES) 2019/1150 pažeidimų;
4. Konsultuoti ūkio subjektus dėl Reglamento (ES) 2019/1150 nuostatų taikymo.

Įstatymo projekte nustatyti terminai, per kuriuos Konkurencijos taryba turi išnagrinėti pareiškimą dėl įtariamo Reglamento (ES) 2019/1150 pažeidimo ir priimti sprendimą pradėti pažeidimo tyrimą arba atsisakyti pradėti pažeidimo tyrimą, nustatyti atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytą administracinių sprendimų dėl asmens prašymo ar skundo priėmimo terminą. Todėl Įstatymo projekte numatyta, kad Konkurencijos taryba arba įgaliotas pareigūnas pareiškimą turi išnagrinėti ir sprendimą pradėti pažeidimo tyrimą arba

atsisakyti pradėti pažeidimo tyrimą turi priimti ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo reikalavimus atitinkančio pareiškimo gavimo dienos.

Konkurencijos tarybai arba įgaliotam pareigūnui priėmus sprendimą pradėti pažeidimo tyrimą, tyrimas turi būti atliktas per 6 mėnesius nuo pažeidimo tyrimo pradėjimo dienos. Įstatymo projekte taip pat numatyta galimybė šį terminą pratęsti vieną kartą 2 mėnesių laikotarpiui. Minėti terminai nustatyti siekiant efektyvaus tyrimų atlikimo ir Reglamento (ES) 2019/1150 pažeidimų pašalinimo. Nustatant terminus buvo atsižvelgta į kitų valstybių praktiką atliekant Reglamento (ES) 2019/1150 pažeidimo tyrimus. Pavyzdžiui, Latvijoje Reglamento (ES) 2019/1150 pažeidimų tyrimui numatytas 6 mėnesių terminas, su galimybe jį pratęsti iki 2 metų.

Pažymėtina, kad nors Konkurencijos įstatymo reguliavimo sritis ir Įstatymo projekto yra skirtingos, taip pat skirtingos skundo nagrinėjimo procedūros, tačiau dalis Konkurencijos tarybos atliekamų veiksmų sutampa, pavyzdžiui, Konkurencijos tarybos ir jos įgaliotų pareigūnų veiksmų apskundimas, kurį reglamentuoja Konkurencijos įstatymas, todėl Įstatymo projektu atskiras reguliavimas šioje srityje nėra nustatomas, o pateikiamos nuorodos į Konkurencijos įstatymą.

Siekiant efektyvios pažeidimų tyrimo ir bylos nagrinėjimo procedūros, kuri nesukurtų perteklinės administracinės naštos proceso šalims, Įstatymo projekte numatomas rašytinis bylos nagrinėjimo procesas. Taip pat numatoma teisė, esant sudėtingoms bylos aplinkybėms, bylą nagrinėti žodinio proceso tvarka, tokiu būdu užtikrinant, kad procesas būtų pakankamai lankstus ir pritaikomas konkrečiai bylai.

Atsižvelgiant į tai, kad bylos nagrinėjimui reikalingas pasiruošimas, proceso šalims turi būti suteikta pakankamai laiko pateikti savo nuomonę dėl tyrimo išvadų, o Konkurencijos tarybos nutarimai, kuriuos priimant baigiamas bylų nagrinėjimas, turi būti išsamūs ir motyvuoti, Įstatymo projekte numatoma, kad byla išnagrinėjama ir nutarimas priimamas per tris mėnesius nuo proceso šalių paaiškinimams pateikti nustatyto termino dienos.

Konkurencijos taryba, atlikusi Reglamento (ES) 2019/1150 pažeidimo tyrimą pareiškimo pagrindu ar savo iniciatyva, turės įgaliojimus siūlyti per Konkurencijos tarybos nustatytą terminą imtis priemonių, kad būtų išvengta galimų pažeidimų, būtų pašalintos jų priežastys ir sąlygos arba pašalinti pažeidimą bei skirti baudą už pažeidimą. Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad skiriant konkrečią baudą, būtų atsižvelgiama į pažeidimo pobūdį, sunkumą, mastą, trukmę ir atsakomybę lengvinančias ar sunkinančias aplinkybes. Apskaičiuojant baudą jos dydis būtų nustatomas pagal baudos dydžio minimumo ir maksimumo vidurkį, atsižvelgiant į atsakomybę lengvinančias ir (ar) sunkinančias aplinkybes. Kai yra atsakomybę lengvinančių aplinkybių, bauda mažinama nuo jos vidutinio iki minimalaus dydžio, o kai yra atsakomybę sunkinančių aplinkybių, bauda didinama nuo jos vidutinio iki maksimalaus dydžio. Kai yra atsakomybę lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių, bauda skiriama atsižvelgiant į jų kiekį ir reikšmingumą. Konkurencijos tarybos nutarime turi būti nurodyti motyvai, pagrindžiantys baudos dydį. Taip pat Įstatymo projekte siūloma numatyti, kad už Konkurencijos tarybos nurodymų nutraukti pažeidimą nevykdymą atitinkamiems asmenims skiriama dviejų šimtų eurų bauda už kiekvieną pažeidimo vykdymo (tęsimo) dieną. Įstatymo projekte nustatytas fiksuotas baudos dydis už Konkurencijos tarybos įpareigojimų nutraukti pažeidimą nevykdymą sutampa su baudų skyrimo praktika, taikoma Lietuvos Respublikos mažmeninės

prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatyme¹ ir Lietuvos Respublikos reklamos įstatyme²

Už Konkurencijos tarybos reikalavimų, numatytų Įstatymo projekte, nevykdymą skiriama iki 5 tūkst. eurų bauda. Ši bauda apskaičiuojama atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, t. y. nepateiktos informacijos turinį ir svarbą tyrimo atlikimui bei į tai, ar Konkurencijos taryba turėjo galimybę šią informaciją gauti iš kitų šaltinių, kiek kartų Konkurencijos taryba kreipiasi į ūkio subjektą dėl informacijos reikalingos tyrimui atlikti pateikimo. Pažymėtina, kad šis reikšmingas baudos dydis už Konkurencijos tarybos reikalavimų nevykdymą yra nustatytas siekiant, kad Konkurencijos taryba turėtų galimybę efektyviai vykdyti tyrimus gaudama jiems atlikti reikalingą informaciją ir duomenis iš galimo pažeidėjo, kadangi tai būtų praktiškai vienintelis šaltinis, iš kurio taryba galėtų gauti reikalingus duomenis. Todėl nenustačius įstatyme reikšmingų baudų, kurios skatintų galimus pažeidėjus pateikti tyrimui reikalingą informaciją, tarybos galimybės efektyviai vykdyti numatytas funkcijas taptų praktiškai neįgyvendinamos. Taip pat šis baudos (*t.y. iki 5 tūkstančių eurų*) dydis už Konkurencijos tarybos reikalavimų nevykdymą, kuris, palyginus su 13 str. 2 d. nustatytos baudos nuo 300 iki 15 000 eurų dydžiu (*ir atsižvelgiant į nustatytą taisyklę, kad skiriant šią baudą jos dydis nustatomas pagal baudos dydžio minimumo ir maksimumo vidurkį, kuris būtų lygus 7 500 eurų*), yra santykinai didelis, yra pasirinktas siekiant skatinti subjektus bendradarbiauti su Konkurencijos taryba atliekant tyrimą ir netgi fiksuojant pažeidimą, nei atvirkščiai – slėpti informaciją ir duomenis, reikalingus tyrimui, kadangi už atliktą ir fiksuotą pažeidimą atitinkamiems asmenims esant lengvinančioms aplinkybėms gali būti skiriama mažesnė bauda, nei ta, kuri gali būti skiriama už Konkurencijos tarybos reikalavimų nevykdymą. Įstatymo projekte nustatytas baudos dydis už Konkurencijos tarybos reikalavimų nevykdymą taip pat yra mažesnis, negu kituose įstatymuose numatyti baudos dydžiai už tokio pobūdžio pažeidimus. Pavyzdžiui, Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatyme už Konkurencijos tarybos įgaliotų pareigūnų reikalavimų nevykdymą numatyta iki 10 000 eurų dydžio bauda, Konkurencijos įstatyme numatyta iki 6000 eurų dydžio bauda už tyrimui reikalingos informacijos nepateikimą.

Įstatymo projekto 13 str. 2 d. nustatyti baudos nuo 300 iki 15 000 eurų dydžiai bei pareiškimų nagrinėjimo terminai buvo pasirinkti įvertinus aplinkinių panašaus į Lietuvą dydžio valstybių reguliavimo praktikas. Pavyzdžiui, Latvijoje už Reglamento (ES) 2019/1150 pažeidimą numatyta bauda iki 14 tūkst. Eurų, o skundų nagrinėjimo terminas gali siekti 2 metus. Įstatymo projekto rengėjai laikosi nuomonės, kad būtina išlaikyti galimybę atidėti baudos mokėjimą dėl priežasčių, kurias Konkurencijos taryba pripažįsta pateisinamomis dėl jų objektyvaus pobūdžio.

Taip pat, Įstatymo projekte Konkurencijos tarybai numatyta teisė atsisakyti pradėti pažeidimo tyrimą, jei pareiškinge nurodytos aplinkybės neatitinka veiklos prioritetų. Ši teisė yra sietina su veiklos efektyvumu ir tikslu atlikti tyrimus ten, kur Konkurencijos tarybos intervencija galėtų turėti

¹ Šio įstatymo 12 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad Už Konkurencijos tarybos įpareigojimų nutraukti draudžiamus nesąžiningus veiksmus, atlikti veiksmus, atkuriančius ankstesnę padėtį ar pašalinančius pažeidimo pasekmes, nevykdymą arba vykdymą ne laiku mažmeninės prekybos įmonėms skiriama trijų šimtų eurų bauda už kiekvieną pažeidimo vykdymo (tęsimo) dieną.

² Šio įstatymo 24 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad Už priežiūros institucijų laikino įpareigojimo sustabdyti reklamos skleidimą nevykdymą, įpareigojimo nutraukti šiame įstatyme nustatytų reikalavimų neatitinkančios reklamos naudojimą nevykdymą ar netinkamą vykdymą, už reklamos, kurios naudojimą reklaminės veiklos subjektas buvo įpareigotas nutraukti, pakartotinį naudojimą, jeigu tai pažeidžia šiame įstatyme nustatytus reikalavimus, arba Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos įpareigojimo paneigti klaidinančią ar neleidžiamą lyginamąją reklamą nevykdymą ar netinkamą vykdymą reklaminės veiklos subjektams skiriama trijų šimtų eurų bauda už kiekvieną įpareigojimų nevykdymo, netinkamo vykdymo ar reklamos pakartotinio naudojimo dieną.

didžiausią poveikį. Galimybė turėti prioritetus, nustatomus atsižvelgiant į tyrimo strateginės reikšmės ir racionalaus išteklių panaudojimo kriterijus, yra būtina tam, kad būtų subalansuota Konkurencijos tarybos veikla, įgyvendinant ir kitus įstatymus, kuriuos prižiūri taryba. Tyrimo strateginės reikšmės kriterijus yra siejamas su prevenciniu procedūros poveikiu pažeidimams ateityje, įtariamo pažeidimo naujumu, bei kitų institucijų galimybe efektyviau išspręsti su galimu pažeidimu susijusias problemas. Pažymėtina, kad Konkurencijos įstatyme įtvirtinta teisė prioretizuoti skundus kyla iš ES direktyvos reikalavimų: „nacionalinės administracinės konkurencijos institucijos turėtų galėti nustatyti savo procedūrų, susijusių su SESV 101 ir 102 straipsnių vykdymo užtikrinimu, prioritetus, kad galėtų veiksmingai naudotis savo ištekliais ir daugiausia dėmesio skirti antikonkurencinio elgesio, kuriuo iškraipoma konkurencija vidaus rinkoje, prevencijai ir nutraukimui“. Tokia pati prioretizavimo teisė yra įtvirtinta ne tik Konkurencijos įstatyme, bet ir Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 7 punkte. Atsisakymai tirti pažeidimus visada turi būti pagrįsti, taip pat jie galės būti skundžiami teismui. Taip pat pažymėtina, kad, pavyzdžiui, Konkurencijos tarybai pasinaudojus šiomis prioriteto taisyklėmis ir atsisakius pradėti tyrimą dėl UAB „Lidl Lietuva“ veiksmų, Vilniaus apygardos administracinis teismas savo sprendimu tokiam atsisakymo pagrindui pritarė kaip pagrįstam, t. y. iš esmės patvirtino, kad veiklos prioritetai gali būti nustatomi ir kitose srityse, o ne tik įgyvendinant Konkurencijos įstatymo priežiūrą. Nustatant prioritetus bus atsižvelgiama į skundžiamų veiksmų mažareikšmiškumą ir tikėtinus tyrimo rezultatus, be kita ko įvertinant Konkurencijos tarybos turimus išteklius tyrimui atlikti.

Siekiant užtikrinti, kad tyrimai dėl Reglamento (ES) 2019/1150 pažeidimų būtų atliekami tais atvejais, kai jie gali daryti didžiausią poveikį įmonių elgesiui ir yra susiję su aktualiais įmonių veiksmais, Įstatymo projekte taip pat numatoma, kad Konkurencijos taryba gali atsisakyti pradėti pažeidimo tyrimą, jeigu nuo pareiškimo ar jo dalyje nurodytų pažeidimų padarymo iki pareiškimo padavimo praėjo daugiau kaip 2 metai.

Atkreiptinas dėmesys, kad vadovaujantis Įstatymo projekto 4 straipsniu, verslo klientai ir bendrovių interneto svetainių naudotojai savo pasirinkimu gindami savo teises galės kreiptis ne tik į Konkurencijos tarybą, bet ir į nacionalinius teismus. Manytina, kad galimybę verslo klientams ir bendrovių interneto svetainių naudotojams su ieškiniu kreiptis tiesiogiai į nacionalinius teismus suteikti būtina, kadangi į Konkurencijos tarybos kompetencijos ribas nepatenka tam tikri aspektai kuriuos gali spręsti nacionalinis teismas, pavyzdžiui kreipimusi dėl patirtos žalos išieškojimo nagrinėjimas, labai individualizuoto pobūdžio tarp šalių kilę ginčai, kurie grindžiami rungimosi principu (pavyzdžiui, kai ginčo esmė yra nebe tai ar buvo laikomasi Reglamente (ES) 2019/1150 nustatytų reikalavimų, bet, pavyzdžiui, ar interneto tarpininkavimo paslaugų teikėjo inicijuotos ginčų sprendimo priemonės ar kompensacinės priemonės bei būdai buvo pakankami pareiškėjo atžvilgiu ar ne) arba ginčai dėl Reglamente (ES) 2019/1150 numatytų reikalavimų mediatoriams ir dėl išlaidų už mediaciją apmokėjimo, įkainių proporcingumo.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Reglamento (ES) 2019/1150 14 str. 1 d. nustato, jog organizacijos ir asociacijos, teisėtai suinteresuotos atstovauti verslo klientams arba bendrovių interneto svetainių naudotojams, taip pat valstybėse narėse įsteigtos organizacijos, asociacijos ir viešosios įstaigos (toliau - organizacijos, asociacijos ir viešosios įstaigos) turi teisę perduoti bylą Sąjungos kompetentingam nacionaliniam teismui, kad sustabdytų arba uždraustų internetinių tarpininkavimo paslaugų teikėjų arba interneto paieškos sistemų teikėjų veiksmus, kuriais jie nesilaiko atitinkamų šiame reglamente nustatytų reikalavimų. Įstatymo projekto siūloma nustatyti, kad šios suinteresuotos organizacijos, asociacijos ir viešosios įstaigos taip pat turi teisę su pareiškimu

kreiptis ir į Konkurencijos tarybą, jeigu tokios organizacijos, asociacijos ir viešosios įstaigos atitinka Reglamento (ES) 2019/1150 14 straipsnio 3 ir 4 d. nustatytus reikalavimus. Analogiškas reikalavimas organizacijoms, asociacijoms ir viešosioms įstaigoms atitikti Reglamento (ES) 2019/1150 14 straipsnio 3 ir 4 d. nustatytus reikalavimus Įstatymo projekte yra pasirinktas siekiant užtikrinti, kad tokios organizacijos, asociacijos ir viešosios įstaigos veiksmingai ir tinkamai naudotųsi ta teise, jos turėtų atitikti tam tikrus kriterijus. Visų pirma, jos turi būti tinkamai įsteigtos pagal valstybės narės teisę, būti pelno nesiekiančio pobūdžio ir nuolat įgyvendinti savo tikslus. Tokiais reikalavimais turėtų būti užkirstas kelias bet kokiam *ad hoc* organizacijų, asociacijų ir viešųjų įstaigų įsteigimui konkretaus veiksmo ar konkrečių veiksmų tikslu arba siekiant pelno. Be to, kaip ir Reglamento (ES) 2019/1150 atveju, turėtų būti užtikrinta, kad trečiųjų šalių finansavimo teikėjai neturėtų pernelyg didelės įtakos tų organizacijų, asociacijų ir viešųjų įstaigų sprendimų priėmimui kreipiantis. Siekiant išvengti interesų konflikto, siekiama užkirsti kelią tam, kad tokioms organizacijoms, asociacijoms ir viešosioms įstaigoms, atstovaujančioms verslo klientams ar bendrovių interneto svetainių naudotojams, būtų daroma nederama internetinių tarpininkavimo paslaugų teikėjų arba interneto paieškos sistemų teikėjų įtaka, todėl joms siūloma nustatyti analogiškus reikalavimus kreipiantis į Konkurencijos tarybą su pareiškimais kaip ir Reglamento (ES) 2019/1150 atveju yra nustatyti reikalavimai kreipiantis į teismą. Pažymėtina, kad siekiant suteikti Konkurencijos tarybai pakankamai laiko pasiruošti tinkamam Reglamento (ES) 2019/1150 įgyvendinimui, Įstatymo projekte numatoma, kad jis įsigalios nuo 2025 m. sausio 1 d.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, atlikus numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, parengta numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma. Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Manytina, kad Įstatymo projektas kriminogeninei situacijai, korupcijai įtakos neturės. Šios išvados buvo prieita atlikus antikorupcinį vertinimą, kurio rezultatai parodė, kad antikorupcinių požiūriu rizikingų nuostatų Įstatymo projekte nėra.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projektas turės teigiamą poveikį verslo sąlygoms, kadangi paskyrus Reglamento (ES) 2019/1150 priežiūros instituciją, atsiras palankesnės galimybės verslo klientams ir bendrovių interneto svetainių naudotojams, besinaudojantiems internetinių tarpininkavimo paslaugų teikėjų ar interneto paieškos sistemų paslaugomis naudotojams (arba kitaip verslams, besinaudojantiems internetinių platformų paslaugomis), įgyvendinti savo teises.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Priėmus Įstatymo projektą bus keičiamas Konkurencijos tarybos darbo reglamentas. Taip pat, vadovaujantis Įstatymo projekto 9 straipsnio 6 dalies 8 punktu, Konkurencijos taryba privalės patvirtinti savo veiklos prioritetus.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštaruja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Konkurencijos taryba iki 2024 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Šiuo metu Konkurencijos taryba neturi pajėgumų įstatymu numatomoms naujoms funkcijoms įgyvendinti, o dabartiniai Konkurencijos tarybos pajėgumai jau yra maksimaliai išnaudojami Konkurencijos tarybos kompetencijai priskirtoms funkcijoms vykdyti. Dėl šios priežasties, siekiant užtikrinti tinkamą Reglamento (ES) 2019/1150 įgyvendinimą ir pavedant Konkurencijos tarybai naujas funkcijas, joms įgyvendinti reikės įsteigti 6 naujus etatus (vadovo, keturių ekspertų ir pagalbinės funkcijas atliekančio darbuotojo), ir skirti Konkurencijos tarybai papildomų lėšų, t. y. vienkartinės investicijos darbo vietoms įrengti (30 tūkst. eurų) ir nuolatinės paslaugos (ryšiai, komunalinės paslaugos, licencijos). Iš viso, skaičiuojama, kad tinkamam naujų funkcijų įgyvendinimui Konkurencijos tarybai reikės 355 tūkst. eurų per metus.

Pagrindinės dvi ekspertų veiklos sritys yra šviečiamoji ir tiesioginė priežiūros funkcijos. Vykdam šviečiamąją veiklą, ekspertams reikės rengti metodinę medžiagą, teikti konsultacijas ūkio subjektams bei organizuoti periodinius mokymus tiek internetinių tarpininkavimo paslaugų ir internetinių paieškos sistemų paslaugų teikėjams, tiek verslo klientams, kurie naudojami jų paslaugomis. Vykdam tiesiogines priežiūros funkcijas, ekspertai atliks periodinę internetinių tarpininkavimo paslaugų ir internetinių paieškos sistemų paslaugų teikėjų atitikties Reglamento (ES) 2019/1150 reikalavimams stebėseną (planinius patikrinimus), nagrinės pareiškimus ir atliks pažeidimų tyrimus.

Priežiūros mastas yra reikšmingas. Lietuvoje veikia arba paslaugas verslo klientams teikia bent kelios dešimtys internetinio tarpininkavimo platformų paslaugų ir interneto paieškos sistemų paslaugų teikėjų. Taip pat aktualus ne tik el. prekyviečių skaičius, bet ir jomis besinaudojančių verslo klientų skaičius, nes dalis Reglamente nustatytų reikalavimų yra nukreipti į sutartinius santykius su platintojais. Lietuvoje internetinės tarpininkavimo paslaugos (el. prekyvietės) yra dažniausiai naudojamas elektroninės prekybos kanalas, 2022 m. šį prekybos kanalą naudojo 30,4 proc. e. prekyba užsiimančių įmonių (apie 15 tūkstančių). 2023 m. Konkurencijos tarybos atlikta el. prekyviečių stebėseną parodė, kad didžiausiose elektroninėse prekyvietėse prekiaavo daugiau nei po tūkstantį prekiautojų. El. prekyviečių populiarumas nuolat auga (nuo 14,8 proc. besinaudojančių 2019 m. iki 30,4 proc. – 2022 m.), todėl ir el. prekyviečių, ir verslo klientų ateityje turėtų daugėti.

Konkrencijos taryba šiuo metu savo veikloje diegia skaitmeninius įrankius, kurie turėtų efektyvinti procesus, tačiau šie įrankiai yra pritaikyti kitoms veiklos sritims. Panašūs įrankiai Reglamento (ES) 2019/1150 priežiūros srityje galėtų būti sukurti ir pritaikyti po kurio laiko, padarius atitinkamas investicijas. Bet kuriuo atveju ekspertų, gebančių įdiegti ir naudoti modernius verslo priežiūros įrankius, išliks.

Pažymėtina, kad jeigu naujos funkcijos Konkurencijos tarybai būtų priskirtos nepaskiriant papildomų finansavimo lėšų, Konkurencijos taryba būtų priversta atimti ir taip ribotus resursus iš kitų sričių, kurių priežiūrą šiuo metu vykdo Konkurencijos taryba.

Lėšas numatoma skirti iš valstybės biudžeto.

Sutaupymai nenumatomi.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą, specialistų vertinimų ir išvadų nėra gauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai: „internetinių tarpininkavimo paslaugų teikėjas“, „interneto paieškos sistemos teikėjas“, „verslo klientas“, „bendrovės interneto svetainės naudotojas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Kitų reikalingų pagrindimų ir paaiškinimų nėra.